

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ДІАГНОСТУВАННЯ СФОРМОВАНOSTІ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

CRITERIA AND INDICATORS OF DIAGNOSIS OF FORMATION OF ORGANIZATIONAL COMPETENCE IN FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL CULTURE AND SPORTS OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE

Стаття присвячена проблемі формування організаційної компетентності в майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту Збройних сил України. Обґрунтовано зміст понять «критерій», «показник», «рівні сформованості», викладено загальні вимоги до критеріїв. У даному дослідженні здійснено аналіз наукових праць щодо діагностування сформованості організаційної компетентності у спеціалістів, зокрема фахівців з фізичної культури і спорту Збройних сил України, інформацію узагальнено. Вибір відповідних критеріїв і показників здійснено з урахуванням специфіки їхніх військово-професійних та управлінських функцій, а також дослідницьких завдань, які поставлені в науковому дослідженні. Розглянуто особливості впливу організаційної компетентності на якість професійної діяльності та її результативність. Зазначено специфічні риси проведення діагностичного дослідження організаційної компетентності в майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту Збройних сил України. Враховуючи зміст і специфіку їхньої військово-професійної та фахової діяльності, виокремлено ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, менеджерський, індивідуально-психічний (професійно важливі якості) і суб'єктивний критерії діагностування організаційної компетентності. Для кожного критерію підбрано відповідні показники – емпірично визначені якості досліджуваних для більш деталізованого оцінювання їхньої організаційної компетентності. Обґрунтовані критерії та показники дадуть змогу визначити сучасний стан сформованості організаційної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту Збройних сил України. Проведена наукова розвідка актуального стану рівнів сформованості організаційної компетентності у фахівців різного напрямку. Охарактеризовано чотири рівні сформованості організаційної компетентності в майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту Збройних сил України – низький, задовільний, достатній і високий. Доведено, що виокремлені критерії та показники надають можливість якісно реалізувати діагностичний етап дослідження і конкретизувати основні педагогічні умови формування в них організаційної компетентності.

Ключові слова: організаційна компетентність, критерії, показник, рівні, фахівець з

фізичної культури і спорту, сформованість, діагностування.

The article is devoted to the problem of formation of organizational competence in future specialists in physical culture and sports of the Armed Forces of Ukraine. The content of the concepts "criterion", "indicator", "levels of formation" is substantiated, the general requirements to the criteria are stated. In this study, an analysis of scientific works on diagnosing the formation of organizational competence of specialists, including specialists in physical culture and sports of the Armed Forces of Ukraine, the information is summarized. The selection of appropriate criteria and indicators is made taking into account the specifics of their military-professional and managerial functions, as well as research tasks set in the research. The peculiarities of the influence of organizational competence on the quality of professional activity and on its effectiveness are considered. Specific features of the diagnostic study of organizational competence of future specialists in physical culture and sports in the Armed Forces of Ukraine (hereinafter – IFC) are indicated. Taking into account the content and specifics of their military-professional and professional activities, the value-motivational, cognitive, activity, managerial, individual-mental (professionally important qualities) and subjective criteria for diagnosing their organizational competence are distinguished. For each criterion, appropriate indicators are selected – empirically determined qualities of the subjects for a more detailed assessment of their organizational competence. Substantiated criteria and indicators will allow to determine the current state of formation of their organizational competence. Scientific research of the current state of the levels of formation of organizational competence of specialists in various fields has been carried out. Four levels of formation of organizational competence of future specialists in physical culture and sports of the Armed Forces of Ukraine are characterized – low, satisfactory, sufficient and high. It is shown that the selected criteria and indicators provide an opportunity to qualitatively implement the diagnostic stage of the study and specify the basic pedagogical conditions for the formation of organizational competence.

Key words: organizational competence, criteria, indicator, levels, specialist in physical culture and sports, formation, diagnosis.

УДК 377

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/38.19>

Беліков І.О.,

ад'юнкт кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Українському суспільству потрібні офіцери, які є справжніми військовими професіоналами загалом та професіоналами вузького спрямування, зокрема, наприклад, офіцер у сфері фізичної підготовки та спорту, оскільки на нього покладається відповідне коло повноважень щодо фізичної під-

готовки військовослужбовців і водночас конкретне коло обов'язків як командира та начальника, менеджера і військовослужбовця, тобто організатора фізичної підготовки і спорту у військовій частині. Якість їхньої організаторської діяльності визначається сформованістю організаційної компетентності. Від його організаційної підготовле-

ності, вміння приймати відповідальні рішення, організувати не лише власну діяльність, а й службову діяльність підлеглих, координувати та управляти фізичним вихованням усього військового підрозділу (частини). Отже, виникає необхідність обґрунтування критеріїв і показників діагностування організаційної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту Збройних сил України (далі – МФФК). Проблема її діагностування в контексті організації фізичної підготовки військовослужбовців виникає в спеціально професійно зумовлених ситуаціях, спрямованих на покращення їх фізичної підготовленості як суб'єктів екстремального виду діяльності. Обґрунтування критеріїв і показників оцінювання її сформованості для покращення якості їх організаційної підготовленості як менеджерів фізичної підготовки та спорту в ЗС України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз результатів наукових досліджень дав зрозуміти, що зазначеній проблемі присвячена чимала кількість праць. Тож серед усіх варто відзначити таких авторів та їхні роботи: І.О. Беліков приділяє увагу проблемі організаційної компетентності у військових фахівців та її формуванню в педагогічній науці [1]; Д.О. Переплютчиков – підготовці майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до організації діяльності ДЮСШ [12]; Д.В. Погребняк, В.В. Ягупов й Є.В. Малахов обґрунтували систему критеріїв оцінювання розвиненості фахової компетентності у начальників фізичної підготовки і спорту військових частин [2]; В.І. Свистун зі співавторами розглянув роль фізичного виховання в професійній діяльності науково-педагогічного складу [3]; Н.Б. Вербин розробив конкретні критерії та показники діагностування професійно-прикладної фізичної підготовленості майбутніх магістрів військового управління [7]; Р.Г. Шостак дослідив діагностування сформованості управлінської компетентності в майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту військової частини [13].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Педагогічне дослідження проводиться в межах дисертаційного дослідження на тему «Формування організаційної компетентності в майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту Збройних сил України» в Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського.

Мета статті полягає в обґрунтуванні системи критеріїв діагностування сформованості організаційної компетентності у фахівців з фізичної культури і спорту Збройних сил України (далі – ЗС України) та визначенні їхніх показників.

Виклад основного матеріалу. В процесі військово-професійної діяльності реалізація функціональних обов'язків будь-якого військового фахівця,

зокрема фахівця з фізичної культури і спорту, залежить від різних чинників. Одним із головних є сформованість їхньої організаційної компетентності. Погоджуємося з думкою В.В. Ягупова та В.Ю. Киви, що однією з методологічних вимог до організації педагогічного експерименту є виокремлення й обґрунтування критеріїв та показників діагностування його результатів, а також з'ясування рівнів вияву тих якостей, які формуються і розвиваються в респондентів під час проведення педагогічного експерименту [10, с. 252]. Згідно з цим успішність організаторської діяльності МФФК значною мірою залежить від їхньої організаційної компетентності. Тож цей напрям є орієнтиром для подальшої експериментальної роботи з МФФК, що спонукає нас до чіткого визначення критеріїв і показників, за якими можна діагностувати результати сформованості організаційної компетентності.

Вважаємо, що критерії і показники діагностування сформованості організаційної компетентності у МФФК мають бути пов'язані зі змістом їхньої організаторської діяльності та реалізацією управлінської функції як менеджерами фізичної підготовки та спорту у військовій частині. Відповідно до обґрунтованих нами компонентів їхньої організаційної компетентності – ціннісно-мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, менеджерського, індивідуально-психічного та суб'єктного, доцільно визначити відповідні критерії діагностування її сформованості на основі використання багатоврівневого аналізу та з урахуванням провідних ідей і положень компетентнісного, діяльнісного, суб'єктного та контекстного підходів до військово-професійної підготовки в системі військової освіти.

Отже, необхідно діагностувати організаційну компетентність в МФФК на основі дотримання вимог компетентнісного підходу до її формування як фахівців фізичної підготовки та спорту (дотримуємося вимог діяльнісного та контекстного підходів до формування організаційної компетентності), які є професіоналами екстремального виду діяльності в ЗС України (дотримуємося вимог суб'єктно-діяльнісного підходу до формування організаційної компетентності).

Насамперед необхідно визначити поняття «критерії» і «показник». Вважаємо, що наукове визначення критеріїв і показників діагностування сформованості організаційної компетентності в МФФК з урахуванням специфіки їхньої організаторської діяльності у військовій частині є важливим дослідницьким завданням як у теоретичному, так і в практичному аспектах. Слід зазначити, що до критеріїв необхідно сформулювати чіткі вимоги, зокрема такі: «об'єктивність, тобто відображення ознак, притаманних предмету, який досліджується, незалежно від свідомості та волі суб'єкта дослідження; відображення суттєвих ознак предмета діагностування; стійкість і постійність досліджува-

них ознак; зв'язок із цілями, завданнями, функціями та змістом конкретного дослідження; безпосередній зв'язок між метою і кінцевим результатом досліджуваного явища» [14, с. 117].

Поняття «критерій» як основна вимога до оцінювання управлінців почало вживатися досить недавно. Ще в 20–30 рр. ХХ ст. основними вимогами до управлінця були «ознаки» та «якості», «групи якостей», «умови» тощо [5, с. 144]. Критерій (в перекладі з грецької – засіб судження, переконання, мірило) – це «мірило для визначення, оцінювання предмета чи явища; ознака, взята за основу класифікації»; «підстава для оцінювання чогось» [6, с. 241].

У тлумачному словнику української мови критерій розглядається як «засіб судження, підстава для оцінювання, визначення або класифікації чогось; мірило» [8, с. 588]. С.У. Гончаренко трактує критерій як «показники, що об'єднують в собі методи розрахунку, теоретичну модель розподілу і правила прийняття рішення про правдоподібність нульової або однієї з альтернативних гіпотез» [9, с. 181].

Отже, в загальному розумінні критерій – це важлива й визначальна ознака досліджуваного явища чи процесу, що характеризує основні якісні аспекти явища та, найголовніше, сутність, оскільки він у загальному вигляді є більш стабільним і стійким, тобто наділений властивістю багаторазового використання. Н.Б. Вербин слушно вважає, що «вибір критерію оцінювання педагогічного явища одночасно має припускати вибір найбільш оптимальних (раціональних) показників, які повинні досить повно характеризувати рівень розвиненості професійної витривалості» [7, с. 136].

На думку науковців, критерій – це мірило, ознака, за допомогою якої визначається, наприклад, компетентність викладачів, що безпосередньо дає можливість з'ясувати ступінь її сформованості та розвиненості за різними показниками на основних етапах педагогічного експерименту [10, с. 253].

Таким чином, критерій – це мірило, за допомогою якого можна визначити ступінь відповідності кількісної або якісної міри заданим вимогам (шкалі, рівням) згідно з методикою конкретного педагогічного дослідження. У дослідженні критерії дають змогу як визначити зміст та актуальний стан сформованості організаційної компетентності на різних етапах педагогічного експерименту, так і з'ясувати динаміку її сформованості/розвиненості. З огляду на це можемо вважати, що обрані критерії мають бути об'єктивними, включати суттєві ознаки досліджуваного явища – організаційну компетентність МФФК, і відображати динаміку її сформованості в процесі педагогічного експерименту. Проведена наукова розвідка дала зрозуміти, що поняття «критерій» і «показник» тісно пов'язані між собою.

Організаційна компетентність МФФК є сукупністю організаційних цінностей і мотивацій, знань, умінь і навичок, професійно важливих якостей

щодо збору та аналізу інформації, прийняття організаційних рішень, організації комунікації та взаємодії з військовослужбовцями насамперед в екстремальних умовах діяльності. Кінцевою метою організаційної діяльності є ефективне вирішення різноманітних повсякденних, навчальних, навчально-бойових і бойових завдань військовим підрозділом (частиною) [1]. Сформованість організаційної компетентності утворює основу організаційної культури МФФК, сприяє створенню позитивного психологічного клімату в військовій частині, що забезпечує високу та якісну продуктивність фізичної підготовки військовослужбовців у військових підрозділах, підвищення позитивного іміджу ЗС України в цілому [4].

Діагностичне дослідження сформованості організаційної компетентності МФФК має бути спрямоване на з'ясування її дійсного стану. Водночас, як свідчить військовий досвід, реорганізація ЗС України викликає, на жаль, в офіцерів втрату впевненості у майбутньому, у службовому професійному зростанні.

Для визначення стану сформованості організаційної компетентності МФФК доцільно проводити констатувальний експеримент, основним завданням якого є виявлення сучасного стану її сформованості та перспектив проведення формувального експерименту. Більшість МФФК, здобуваючи професійну освіту, не можуть відповідати вищим рівням професійної готовності, а це означає, що потрібна шкала, яка має досить дрібну градацію, щоб точно диференціювати стан сформованості їхньої організаційної компетентності. Зважаючи на це, зупинимось на 6 критеріях і 4 рівнях сформованості організаційної компетентності. З огляду на структуру їхньої професійної діяльності та вимоги діяльнісного підходу до розуміння цілей, змісту та структури будь-якої професійної діяльності основними компонентами організаційної компетентності МФФК вважаємо ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, менеджерський, індивідуально-психічний, рефлексивно-оцінний, або суб'єктний [5, с. 687].

Отже, враховуючи завдання, цілі, зміст, специфіку, особливості та результати військово-професійної і фахової діяльності МФФК, сучасні методологічні вимоги до змісту їхньої організаційної компетентності, визначаємо критерії та показники діагностування її сформованості.

Ціннісно-мотиваційний критерій вкрай необхідний, оскільки «...смісл цінностей в освіті полягає насамперед у тому, що вони формують систему значень, принципів, норм, канонів та ідеалів, які визначають важливість освіти в суспільстві, регулюють взаємодію суб'єктів в освітній сфері і формують ціннісний компонент у структурі навчальної діяльності тих, хто здобуває певну освіту, педагогічної діяльності викладачів. Це пов'язано з тим

фактом, що цінності, по-перше, формують найголовніше для кожної особи та фахівця – їхнє ставлення до світу, речей, діяльності, інших людей і до самого себе; по-друге, визначають в освіті поведінку і суть діяльності її суб'єктів, зокрема ставлення педагогів до педагогічної діяльності, її смислу і результатів та ставлення учнів (студентів, слухачів) до здобуття освіти, навчальної діяльності та її смислу й основного результату. З огляду на це в педагогічних дослідженнях однією з основних цілей має бути з'ясування ціннісної сфери суб'єктів освіти: педагогів і тих, хто здобуває певну освіту – учнів (студентів, слухачів)» [11, с. 52]. Ціннісно-мотиваційний критерій дає можливість з'ясувати: усвідомлення МФФК професійних і фахових цінностей, настанов та їх сприйняття як орієнтирів майбутньої діяльності; позитивне ставлення до обраного фаху та майбутньої військово-професійної і фахової діяльності; внутрішню вмотивованість до цієї діяльності та потребу в реалізації власного потенціалу у сфері фізичної культури і спорту як суб'єкта військово-професійної та фахової діяльності; потребу в набутті військово-професійних і фахових знань, систематизації раніше набутих професійних (організаторських) умінь і навичок. Система цінностей і мотивації реалізує аксіологічну, стимуляційну та регулятивну функції в процесі формування організаційної компетентності. Зміст цього критерію складають такі показники: фахові потреби, мотиви та цінності.

Когнітивний критерій дає можливість з'ясувати обізнаність і пізнання МФФК військово-професійної та фахової дійсності, володіння певною сукупністю теоретичних і практичних знань, на яких ґрунтуються основи організаційної діяльності й практичне мислення як фахівця, та способи оволодіння знаннями. У своєму дослідженні виокремлюємо дві групи показників – діяльнісні та менеджерські, які складаються з військово-професійних організаційних (знання, які необхідні кожному офіцеру для виконання військово-професійних завдань), фахових (знання організації процесу фізичної підготовки та вдосконалення військовослужбовців; знання теорії і методики фізичного виховання, теорії та методики підготовки спортсменів; знання теорії та організації фізичної підготовки військ; володіння поняттєвим апаратом фізичної культури і спорту; знання провідних напрямів фізкультурно-спортивної діяльності, основ фізичної реабілітації і першої медичної допомоги) і педагогічних (знання принципів і закономірностей навчання, засобів, методів, форм організації фізичної підготовки особового складу; здатність співвідносити педагогічні цілі з засобами і методами фізичної підготовки та виховання особового складу; знання основних педагогічних підходів, методик і технологій щодо реалізації своїх посадових компетенцій як менеджера фізичної

підготовки та спорту у військах, вміння реалізувати їх у своїй організаційній діяльності) знань.

Діяльнісний критерій дає можливість з'ясувати здатність МФФК використовувати військово-професійні і фахові знання під час вирішення ними організаційних завдань та успішно застосовувати набуті військово-професійні і фахові (організаційні) знання в процесі реалізації посадових компетенцій як офіцера. Цей критерій дозволяє з'ясувати опанування МФФК військово-професійних і фахових знань про сучасні технології управління й менеджменту в військах, готовність до самостійного планування й організації своєї діяльності як офіцера, здатність організувати діяльність інших суб'єктів військового середовища, можливість успішного делегування своїх повноважень підлеглим.

Отже, показниками діяльнісного критерію є: праксеологічні вміння та навички успішно вирішувати практичні військово-професійні завдання, вміння оцінювати обстановку, приймати рішення і домагатися їх виконання; організаційні навички та вміння як офіцера щодо діяльності в екстремальних ситуаціях; вміння організувати діяльність особового складу та власну діяльність; вміння своєчасно й якісно виконувати накази та розпорядження старшого начальника, приймати рішення, чітко та якісно доводити їх до відповідних посадових осіб; навички та вміння вирішувати конфліктні ситуації.

Менеджерський критерій дає можливість з'ясувати здатність МФФК організувати свою діяльність у сфері фізичної підготовки та спорту у військовій частині. Потреба в менеджменті у військовому середовищі зумовлена необхідністю мотивування, управління, організації, координації та контролю діяльності особового складу у сфері фізичної підготовки та спорту. Саме планування (прогнозування), організація, координація, мотивування та контролювання процесів фізичної підготовки і спорту у військовій частині вимагають сформованості організаційних навичок і вмінь.

Показники менеджерського критерію такі: мотивування військовослужбовців військової частини до занять фізичним вихованням та спортом; планування (прогнозування) заходів фізичного виховання та спорту за участю особового складу військової частини; організація заходів фізичного виховання та спорту за участю особового складу військової частини; координація заходів фізичного виховання та спорту за участю особового складу військової частини; контролювання заходів фізичного виховання та спорту за участю особового складу військової частини.

Індивідуально-психічний критерій – це поєднання професійно важливих індивідуально-психічних якостей, що зумовлюють результативність виконання МФФК організаційної діяльності у сфері фізичної культури і спорту в військовій час-

тині, роблять їх оптимально придатними до вимог фаху, сприяють реалізації власного потенціалу, забезпечують незалежність, гнучкість й оперативність у прийнятті та ухваленні менеджерських рішень в стандартних і нестандартних ситуаціях діяльності особового складу військової частини та дозволяють брати на себе відповідальність за результати.

Цей критерій містить такі показники: домінантність (лідерство), комунікативність, відповідальність, організованість, професійна витривалість.

Суб'єктний критерій – це здатність МФФК діяти з чітким усвідомленням своєї відповідальності за дії; досягнення фахових цілей організаторської діяльності, автономності та самостійності як організатора фізичної підготовки і спорту, тобто усвідомлення самого себе як фахівця з фізичної культури і спорту та суб'єкта організаційно-управлінської діяльності в військовій частині, що демонструє їх суб'єктне ставлення до себе як до професійного суб'єкта–організатора фізичної підготовки та спорту.

Організаторська діяльність МФФК включає взаємодію з іншими суб'єктами військово-професійної діяльності та сприяє актуалізації суб'єктності в різ-

них видах військово-професійної і фахової діяльності загалом та організаційній, зокрема. Зміст цього критерію розкривається за допомогою таких показників: активності, автономності, об'єктивної самооцінки, відповідальності, рефлексії та само-рефлексії, тобто бути суб'єктом організаторської діяльності в військовій частині чи об'єктом професійної суб'єктності.

Вищезазначені критерії та відповідні їм показники є основою для оцінювання рівнів сформованості організаційної компетентності в майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту ЗС України (табл. 1).

Наступним етапом дослідження є визначення рівнів сформованості організаційної компетентності у МФФК. Аналіз наукових доробків вітчизняних і закордонних вчених демонструє, що переважна більшість виокремлює 4 рівні сформованості організаційної компетентності фахівця: низький, задовільний, середній і високий. Вищезазначене дало змогу визначити в межах цієї статті такі рівні сформованості організаційної компетентності МФФК – низький, задовільний, достатній і високий.

Таблиця 1

Критерії та показники діагностування сформованості організаційної компетентності МФФК

Критерій	Показник	Методика	Числові вираження (бали за показник)
Ціннісно-мотиваційний	Фахові цінності	Анкетування, тестування	100
	Фахові мотиви		100
Когнітивний	Діяльнісні знання як офіцера	Анкетування, тестування	100
	Менеджерські знання як менеджера в сфері фізичної підготовки та спорту в ЗС України		100
	Педагогічні знання як педагога-менеджера		100
Діяльнісний	Праксеологічні знання як офіцера	Анкетування, тестування, опитування	100
	Організаційні навички та вміння як офіцера		100
Менеджерський	Мотивування військовослужбовців до участі в заходах фізичного виховання і спорту та зайняття фізичним вихованням і спортом	Анкетування, тестування	100
	Планування (прогнозування) заходів фізичного виховання та спорту особового складу військової частини		100
	Організація заходів фізичної підготовки та спорту з конкретними категоріями особового складу		100
	Координація організаційних заходів з фізичної підготовки та спорту військовослужбовців		100
	Контролювання заходів фізичного виховання та спорту особового складу військової частини		100
Індивідуально-психічний (професійно важливі якості)	Домінантність (лідерство)	Анкетування, тестування, спостереження, психологічна діагностика	100
	Комунікативність		100
	Відповідальність		100
	Організованість		100
	Професійна витривалість		100
Суб'єктний	Самооцінка як організатора	Анкетування, тестування	100
	Рефлексивність		100
	Автономність		100
	Відповідальність		100
	Професійна суб'єктність		100

Таблиця 2

Характеристика рівнів сформованості організаційної компетентності у МФК

Рівні	Вияви
Низький	<ul style="list-style-type: none"> – недостатня сформованість фахових цінностей, відсутність позитивного ставлення до обраного фаху та прагнення реалізувати власний організаторський потенціал, відсутність внутрішньої мотивації, інтересу до організаторської діяльності як менеджера фізичної підготовки і спорту в військовій частині, низька активність у самоформуванні як професійного суб'єкта у сфері фізичної культури і спорту в ЗС України, недостатня вираженість військово-професійної спрямованості або її відсутність; – недостатня орієнтація в цілях і завданнях своєї діяльності як менеджера фізичної підготовки і спорту в військовій частині, нерозуміння її сутності, поверхневий і несистематизований характер організаційних знань, низький рівень засвоєння навчального матеріалу щодо організаційної діяльності в сфері військово-професійної та фізичної підготовки особового складу; – недостатня сформованість діяльнісних навичок і вмінь як офіцера, слабкорозвинена здатність до виконання службових завдань за посадовим призначенням, до прийняття організаційних рішень, слабка сформованість комунікативних навичок і вмінь міжособистісної взаємодії як менеджера; – слабка сформованість менеджерських навичок і вмінь як організатора фізичної підготовки та спорту в військовій частині; – недостатня сформованість індивідуально-психічних якостей як менеджера фізичної підготовки та спорту в військовій частині; – низька здатність до об'єктивного самооцінювання як офіцера та організатора фізичної підготовки і спорту в військовій частині та результативності власної навчальної та майбутньої організаторської діяльності.
Задовільний	<ul style="list-style-type: none"> – задовільний рівень сформованості організаційних та організаторських цінностей, часткове позитивне ставлення до фаху та прагнення реалізувати власний організаторський потенціал, наявність внутрішньої мотивації, інтересу до організаторської діяльності як менеджера фізичної підготовки та спорту в військовій частині, слабка активність у самоформуванні як професійного суб'єкта у сфері фізичної культури і спорту в ЗС України, наявність військово-професійної спрямованості; – орієнтація у цілях і завданнях своєї організаторської діяльності як менеджера фізичної підготовки та спорту в військовій частині, часткове розуміння її сутності, наявність організаційних знань, задовільний рівень засвоєння навчального матеріалу щодо організаційної діяльності в сфері військово-професійної та фізичної підготовки особового складу; – сформованість діяльнісних навичок і вмінь як офіцера, навичок і вмінь щодо виконання службових завдань за посадовим призначенням, щодо прийняття організаційних рішень, сформованість комунікативних навичок і вмінь міжособистісної взаємодії як менеджера; – сформованість менеджерських навичок і вмінь як організатора фізичної підготовки та спорту в військовій частині; – сформованість індивідуально-психічних якостей як менеджера фізичної підготовки та спорту в військовій частині; – наявність навичок і вмінь об'єктивного самооцінювання як офіцера та організатора фізичної підготовки і спорту в військовій частині та результативності власної навчальної і майбутньої організаторської діяльності.
Достатній	<ul style="list-style-type: none"> – гарна сформованість фахових цінностей, позитивного ставлення до обраного фаху та прагнення реалізувати власний організаторський потенціал, наявність внутрішньої мотивації, інтересу до організаторської діяльності як менеджера фізичної підготовки та спорту в військовій частині, достатня активність у самоформуванні як професійного суб'єкта у сфері фізичної культури та спорту в ЗС України, гарна вираженість військово-професійної спрямованості або її відсутність; – добра орієнтація у цілях і завданнях своєї діяльності як менеджера фізичної підготовки та спорту в військовій частині, чітке розуміння її сутності, системний і систематизований характер організаційних знань, гарний рівень засвоєння навчального матеріалу щодо організаційної діяльності в сфері військово-професійної та фізичної підготовки особового складу; – гарна сформованість діяльнісних навичок і вмінь як офіцера, розвинена здатність до виконання службових завдань за посадовим призначенням, до прийняття організаційних рішень, гарна сформованість комунікативних навичок і вмінь міжособистісної взаємодії як менеджера; – сформованість менеджерських навичок і вмінь як організатора фізичної підготовки та спорту в військовій частині; – сформованість індивідуально-психічних якостей як менеджера фізичної підготовки та спорту в військовій частині та їх чіткий вияв; – здатність до об'єктивного самооцінювання як офіцера та організатора фізичної підготовки і спорту в військовій частині та результативності власної навчальної і майбутньої організаторської діяльності.
Високий	<ul style="list-style-type: none"> – чітка та стійка сформованість фахових цінностей, стійке позитивне ставлення до обраного фаху та прагнення реалізувати власний організаторський потенціал, сформованість внутрішньої мотивації, інтересу до організаторської діяльності як менеджера фізичної підготовки та спорту в військовій частині, стійка активність у самоформуванні як професійного суб'єкта у сфері фізичної культури та спорту в ЗС України, яскрава вираженість військово-професійної спрямованості; – чітка та стійка орієнтація у цілях і завданнях своєї діяльності як менеджера фізичної підготовки та спорту в військовій частині, творче розуміння її сутності, системний і контекстний характер організаційних знань, системний рівень засвоєння навчального матеріалу щодо організаційної діяльності в сфері військово-професійної та фізичної підготовки особового складу; – стійка сформованість діяльнісних навичок і вмінь як офіцера, творча здатність до виконання службових завдань за посадовим призначенням, до прийняття організаційних рішень, сформованість комунікативних навичок і вмінь міжособистісної взаємодії як менеджера; – стійка сформованість менеджерських навичок і вмінь як організатора фізичної підготовки та спорту в військовій частині; – стійка сформованість індивідуально-психічних якостей як менеджера фізичної підготовки та спорту в військовій частині; – здатність до об'єктивного самооцінювання як офіцера й організатора фізичної підготовки та спорту в військовій частині і результативності власної навчальної та майбутньої організаторської діяльності.

У нашому дослідженні рівень – це ступінь сформованості організаційної компетентності МФФК. Під рівнем її сформованості будемо розуміти стан досягнутих МФФК результатів в формуванні організаційної компетентності. Рівні її сформованості дають змогу трансформувати якісні показники у кількісні та дозволяють досить об'єктивно оцінювати ступінь сформованості досліджуваного психолого-педагогічного явища за кожним компонентом із наступним узагальненням середньостатистичних величин для визначення сформованості конкретного компонента організаційної компетентності. Відповідно, доцільно виокремити рівні та основні вияви її сформованості – низький, задовільний, достатній і високий (табл. 2).

Низький рівень співвідноситься з недостатнім рівнем сформованості основних складників організаційної компетентності МФФК, а їх організаційна діяльність за посадовим призначенням буде характеризуватися домінуванням репродуктивних організаційних дій, що виконуються виключно за встановленим шаблоном за стандартних ситуацій, і нездатністю до організаційної діяльності в нетипових і нестандартних ситуаціях.

МФФК з низьким рівнем сформованості організаційної компетентності характеризуються неглибокими та поверховими знаннями про організаційну діяльність як організатора фізичної підготовки та спорту в військовій частині; недостатнім засвоєнням теоретичних і практичних основ організаційної діяльності в сфері фізичної підготовки та спорту в військовій частині та їх шаблонним застосуванням у процесі фахової діяльності; майже байдужим ставленням до самовдосконалення у сфері фізичної підготовки і спорту.

Задовільний рівень демонструє опосередковану обізнаність МФФК у сфері організації фізичної підготовки та спорту в військовій частині і наявність зацікавленості в теоретичних основах її забезпечення, шаблонне прийняття рішень в екстремальних умовах у військовій сфері; на задовільному рівні відзначається їх самостійність щодо вибору доцільних організаційних дій, які потребують значного контролю керівного складу тощо; частково вміють обирати адекватний організаційний стиль, оптимальну стратегію та лінію поведінки відповідно до ситуації організаційної діяльності в шаблонних ситуаціях.

МФФК з задовільним рівнем сформованості організаційної компетентності мають несистемні та несистематизовані знання про засоби, методи і прийоми організаційної діяльності в професійно-фахово-орієнтованому середовищі; посередні знання морально-етичних норм і правил професійного спілкування; фрагментарні знання щодо організаційної діяльності.

Середній рівень характеризується в цілому доволі сформованими складниками організаційної

компетентності МФФК, що потребує їх часткового покращення. Вони визначаються самостійністю при виборі доцільних дій в організаторській діяльності, що потребують незначного за обсягом корегування під керівництвом наставників, мають досить широкий діапазон дій і стабільність їх демонстрації.

МФФК з середнім рівнем сформованості організаційної компетентності мають стійкі, систематизовані знання про засоби, методи та прийоми організаційної діяльності у військово-професійному та фаховому середовищі; системні знання морально-етичних норм і правил професійної взаємодії.

Високий рівень визначає в цілому високу сформованість компонентів організаційної компетентності у МФФК, що не потребує їх суттєвого вдосконалення. На цьому рівні спостерігається їх цілковита обізнаність у виборі необхідних дій, широкий діапазон та стійкість вияву. МФФК з високим рівнем сформованості є взірцем для інших в організаційній діяльності.

На високому рівні на прояви їхньої організаційної компетентності суттєвий вплив здійснює рівень стресостійкості. Це потрібно враховувати в процесі планування дослідження. Оптимізація стресостійкості професійної діяльності досягається насамперед формуванням у кожного з МФФК певних психічних якостей та функціональних можливостей, мотивації; підвищенням загальної й спеціальної тренуваності, спрямованих на розвиток професійних, психічних і фізичних функціональних можливостей; розвитком здатності до оптимальної мобілізації особистих можливостей та самоконтролю організму [15]. Прогнозування їхньої стресостійкості має значне наукове і практичне значення. Своєчасний прогноз стресостійкості, виявлення можливих відхилень у нормальному функціональному стані в окремих МФФК і своєчасна реалізація корекційних заходів допоможуть їм зберегти здоров'я, оптимізувати функціональний стан і підвищити ефективність професійної діяльності у стресогенних умовах.

Основними проявами творчого рівня є креативність і нешаблонність МФФК в організаційній діяльності, творче ставлення до організаційної діяльності за посадовим призначенням.

Висновки. Обґрунтування критеріїв і показників діагностування організаційної компетентності МФФК на констатувальному та формувальному етапах педагогічного експерименту є актуальною науково-педагогічною проблемою, над вирішенням якої працюють вітчизняні й закордонні науковці. Аналіз наукових джерел уможливив з'ясування змісту основних понять педагогічного дослідження – «критерію», «показника» і «рівня сформованості». Виокремлені критерії та показники для проведення комплексного діагностичного вивчення сформованості організаційної компетентності МФФК охоплюють всі аспекти її прояву –

ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, менеджерський, індивідуально-психічний (професійно важливі якості) і суб'єктний. Доцільно враховувати їх при плануванні діагностичного дослідження, щоб отримати повне уявлення про рівень її сформованості та в подальшому спланувати заходи з її цілеспрямованого формування, розвитку та вдосконалення.

Крім того, визначено та охарактеризовано 4 рівні сформованості організаційної компетентності у майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту ЗС України – низький, задовільний, достатній, високий, та надано їхні якісні вияви.

Перспективи подальших наукових досліджень полягають у визначенні методів, методик і засобів діагностування кожного показника сформованості організаційної компетентності у майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту Збройних сил України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Беліков І.О. Проблема організаційної компетентності військових фахівців та її формування у педагогічній науці. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2021. № 9. Р. 17–23.
- Погребняк Д.В., Ягупов В.В., Малахов Є.В. Система критеріїв оцінювання розвиненості фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин Збройних сил України у системі післядипломної освіти. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2019. Sept. VII (82). Issue: 202, S. 45–51.
- Griban, G., etc. The role of physical education in the professional activity of teaching staff. *International Journal of Applied Exercise Physiology : Asian Exercise and Sport Science Association*. 2020. Том 9. Вип. 5. Р. 56–65.
- Yahupov V., Bielikov I. Organizational competence of specialists in physical culture and sports of the armed forces of Ukraine: concept, content and structure. Role of science and education for sustainable development : Monograph 44 / Edited by Magdalena Wierzbik-Strońska and Iryna Ostopolets. Katowice : Publishing House of University of Technology, 2021. P. 682–690. <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/f8b2328a3dbf8d510300259fb8a101.pdf> (дата звернення: 21.04.2021).
- Бойко О.В. Формування готовності до управлінської діяльності у майбутніх магістрів військово-соціального управління : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. Київ, 2005. 244 с.
- Шемчук В.А. Розвиток управлінського мислення у майбутніх магістрів військового управління в оперативно-тактичній ланці управління: критерії та показники. *Нові технології навчання* : наук.-метод. збірник. 2010. Вип. 66, ч. 2. С. 238–250.
- Вербин Н.Б. Розвиток професійної витривалості майбутніх магістрів військового управління у процесі оперативно-тактичної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського. Київ, 2019. 299 с.
- Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
- Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 374 с.
- Ягупов В.В., Кива В.Ю. Критерії та показники діагностування розвиненості інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів системи військової освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Том 71. № 3. С. 248–266.
- Ягупов В.В. Аксіологічний вимір європейського освітнього простору та методологічні проблеми українських дослідників у педагогіці. *Ціннісно-орієнтований підхід в освіті і виклики євроінтеграції* : матер. міжнар. наук.-метод. конф., м. Суми, 29–30 травня 2020 р. / ред. колегія: В.М. Завгородня, А.М. Куліш та ін. Суми : Сумський державний університет, 2020. С. 51–53. https://drive.google.com/file/d/1ri7rvY_i7d-gk9xPHYi5BWZlqrq-ldmX/view (дата звернення: 21.04.2021).
- Переплотчиков Д.О. Підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту до організації діяльності ДЮСШ : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Запоріжжя, 2011. 20 с.
- Шостак Р.Г. Діагностування сформованості управлінської компетентності майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту військової частини. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2021. № 9. Р. 54–61.
- Ягупов В.В., Фурс О.Й. Особливості діагностування психічної саморегуляції в майбутніх фахівців екстремальних видів діяльності. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 2018. № 1 (12). С. 116–123. [Електронний ресурс]. URL: <http://orgpsyjournal.in.ua/userfiles/issues/i12/n12/14.pdf> (дата звернення: 21.04.2021).
- Свистун В.І. Стресостійкість військовослужбовців як необхідний чинник їхньої успішної військово-професійної діяльності в екстремальних умовах. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 29–30 листопада 2017 р. ; Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського ; за заг. ред. В.І. Свистун, О.В. Петрачкової. Київ : НУОУ, 2017. С. 136–139.